

תורתו אומנותו

"ש-לווום!!" נשמע קולו של אלחנן בפתח הבית. הוא עמד והביט בתשומת לב במפת ארץ ישראל הגדולה התלויה בפניסה לבית ובפיסת הקיר הלא מסודרת, זכר לחורבן.

הוא ידע שהוא לבד בבית, אבל בכל זאת אמר שלום. אבא בעבודה, אמא מלמדת באולפנית, ידידיה הלך לחבר, מוריה במעון עד ארבע, ושאר האחים עדיין בבית הספר.

אלחנן זרק את הילקוט ליד הדלת והתחיל ללכת לכיוון המטבח, אבל אז נזכר שאמא ביקשה ממנו כל כך הרבה פעמים שיניח את הילקוט בצורה מסודרת במקום של התיקים. הוא חזר, שם את הילקוט במקום, וחשב: 'אמא בטח תשמח'.

'מעניין איפה אבא עכשיו', חשב אלחנן, 'אני מתגעגע אליו אבל הוא יחזור רק בערב. תמיד אבא מתקשר באמצע היום ושואל את אמא מה נשמע ואם הכל בסדר בבית, אבל היום

אמא בְּעִבּוּדָה עַד מֵאוּחֵר, אִז בִּטַח הוּא לֹא יִתְקַשֵּׁר, וְאֲנִי אֶפְגּוֹשׁ אוֹתוֹ רַק בְּלִילָה'.

פַּעֲמִיִּים בְּיוֹם נִפְגָּשִׁים אֶלְחַנֵּן וְאֵבָא בְּאוֹפֵן קִבּוּעַ.

הַפַּעַם הָרֵאשׁוֹנָה הִיא בְּבוֹקֵר, כְּשֶׁאֵבָא חוּזֵר מֵהַתְּפִילָה בְּמִנְיֵין הַמוֹקֵדִים בְּבֵית הַכִּנְסָת וְאֶלְחַנֵּן בְּדִיוֹק עוֹמֵד לְצֵאת לְכִיוּן בֵּית הַסֵּפֶר. אֵבָא נִהְנֶה לְרֵאוֹת אֶת אֶלְחַנֵּן עִם חִיּוֹכוֹ הַתְּמִידִי נֶסוּךְ עַל פְּנֵי הַמֵּאִירִים בְּאוֹר גְּדוֹל, וְהוּא מְקַדֵּים לוֹ "בּוֹקֵר טוֹב" חֲגִיגִי וּמִתְרוֹנֵן.

וְאִז הִיָּה מִתְחִיל טַקְס הַבּוֹקֵר הַקִּבּוּעַ בִּינִיהֶם: אֵבָא בּוֹחֵן אֶת אֶלְחַנֵּן הַלְּבוּשׁ בְּרִישׁוֹל הָאוֹפִיִּינִי לוֹ, פּוֹתַח אֶת כַּפְתּוֹרֵי חוֹלְצָתוֹ וּמִכְפַּתְרָם יֵשֶׁר, מְכַנִּיס אֶת גּוֹפֵייתוֹ שֶׁל הֵילֵד אֶל תּוֹךְ מְכַנְסָיו, מְסַדֵּר אֶת צוּוֹאֲרוֹן הַחוֹלְצָה אוֹ הַסּוּוֹדֵר, קוֹשֵׁר כְּמוֹ שְׁצָרִיךְ אֶת שְׂרוּכֵי הַנְּעֵלִיִּים וּמֵיִשֵּׁר אֶת הַכִּיפָה עַל רֵאשׁוֹ שֶׁל אֶלְחַנֵּן.

לְעֵתִים לֹא הִיָּה מִתְאַפֵּק אֶלְחַנֵּן וְשׂוֹאֵל, חֲצִי בְּבִדְיָחוֹת חֲצִי בְּרִצְיָנוֹת: "לְמָה שֶׁהַחוֹלְצָה לֹא תִּגְמַר בְּמַדְרָגָה? מִי אֵמַר שְׁצָרִיךְ לְהִיּוֹת קוֹ יֵשֶׁר בְּקֶצֶה?"

הַחִיּוֹךְ וְשִׂמְחַת הַחַיִּים שֶׁל אֶלְחַנֵּן מְסַבִּים לְאֵבָא עוֹנֵג רַב. הוּא נִהְנֶה לְרֵאוֹת אֶת בְּנוֹ כֹּל בּוֹקֵר, מֵאוֹשֵׁר מִמִּתְנַת הַיּוֹם הַחֹדֵשׁ שְׁנֵתְנָה לוֹ. אֶלְחַנֵּן שׂוֹאֵל: "לֹאן אֶתָּה נּוֹסַע הַיּוֹם אֵבָא? מִתִּי אֶתָּה חוּזֵר?" – וְהֵם נִפְרָדִים בְּנִשְׁקָה הַדְּדִית.

הַפַּעַם הַשְּׁנִיָּה שֶׁהֵם נִפְגָּשִׁים הִיא כְּבֵר בְּעֵרֵב. כְּשֶׁאֵבָא נִכְנַס הַבֵּיתָה אֶלְחַנֵּן קָם מִיַּד מְעִיסוֹקִיו, מִמַּהֵר אֵלָיו, נוֹתֵן לוֹ טְפִיחָה עֲדִינָה בְּכַתְּף וְאוֹמֵר בְּנִיגוֹן מִיּוֹחַד: "שְׁלוֹם עֲלֶיךָ אֲבִי מוֹלִידִי

תורתו אומנותו

החסון!" אלחנן מביט באביו באהבה וגאווה, ומתעניין: "איך עבר עליך יום העבודה? הצלחת במכירות היום?"

שעת צהרים מאוחרת. אלחנן רעב, הוא פותח את המקרר במטבח ובוחן מה יש בתוכו.

במדף העליון עומדת שורת מעדני חלב שוקולד־וניל.

'זה אוכל של שבת', חושב אלחנן, 'היום יום שלישי, מספיקה לי פרוסת לחם עם מלח'.

הוא לועס את הלחם באיטיות, ובתוך־כך משחזר מחדש את השיחה שניהל עם אמא אתמול בשעת ההשכבה, שיחה שבִּעֵקְבוֹתֶיהָ קיבל על עצמו "פת במלח תאכל".

"בשביל מה להגדיל את הבית, אמא?" שאל אלחנן.

"בשביל שְׁנִיחָה יותר בנוחות, אלחנן, ונוכל לְרוּחַ אתכם הילדים, בְּחֵדְרִים", היא ענתה.

"אבל טוב לנו ככה. אין לנו צורך ביותר ממה שיש לנו", הקשה אלחנן, "אנחנו מסתדרים טוב מאוד, אין סיבה להוסיף עוד חדרים".

"ברוך ה' משפחתנו גדולה", ענתה אמא, "אנחנו מארחים הרבה, אתם שישה ילדים בשני חדרים קטנים, כעת יש ביכולתנו להרחיב, וזה מה שאבא ואני החלטנו לעשות".

"זה לא נראה לי, אמא. אני לא מבין את ההחלטה שלכם. מספיק לנו בית קטן וצנוע, זה מתאים לסגנון החיים שלנו. להגדיל – זה מותרות, ולדעתי זה מיותר".

"אני מבינה שזה לא מוצא חן בעיניך", אמרה אמא והביטה בעיני אלחנן. היא ראתה בהן את המבט המתחנן, מפציר בה לשנות את דעתה.

"בית גדול זה לאנשים שמעניינת אותם החומריות. למה אנחנו לא שמחים בחלקנו? ממתי אנחנו מחפשים מותרות?" "אנחנו מאוד שמחים בחלקנו, אלחנן", אמרה אמא, כיסתה אותו וכיבתה את האור. היא ידעה שהשיחה לא תסתיים היום, כמו שלא הסתיימה גם אתמול ושלשום. כשאלחנן רוצה משהו הוא חוזר על דבריו שוב ושוב ואיננו מִרְפָּה. "אולי בִּכְסֵף של השיפוץ נעשה משהו מועיל, כמו למשל תרומה לְיִשִּׁיבָה? אולי ניתן לעניים? מה את חושבת, אמא?" הוא ניסה שוב את כוחו.

"לילה טוב אלחנן חמוד, שינה מתוקה. אני מעריכה את דעתך אבל אבא ואני החלטנו להגדיל את הבית. אנחנו חושבים שזה לא מותרות ושזה יעשה טוב לכולנו", אמרה אמא, נשקה על מצחו של אלחנן, ויצאה מהחדר.

אלחנן לא נרדם. הוא התהפך במיטתו מצד לצד ולא הצליח לתת מנוחה לנפשו המוטרדת. הוא חשב על מה שאבא ואמא אמרו לו בימים האחרונים כשהעלה את הסוגיה הזאת פעם אחר פעם.

לבסוף החליט שאם הוריו מעלים את רמת החיים בְּבֵית – ומתחילים בחיי מותרות – הוא צריך לנסות לאַזֵּן. 'ממחר אני אוכל רק פת בְּמִלַּח', עלתה מחשבה במוחו, 'זה מה שִׂאֵעֵשֶׂה. הרי כתוב "פת במלח תאכל"', וגם כתוב "וְהִצַּעַע

לְכַת עִם אֶל־הָיָה", אז אני ממחר עובר לעשייתה – פרוסת לחם ומלח בכל הארוחות!

ואחרי שפסק לעצמו הלכה – הוא נרדם, מחוייך ורגוע.

אלחנן הביט בַּשְׁעוֹן התלוי על הקיר ושמח לגלות שהשעה כבר כמעט שלוש. עליו למהר לשיבת הַהֶסְדֵּר ללמוד עם הבחורים. אלחנן לא מגלה לאף אחד שבכל יום, אחרי בית הספר, הוא מצטרף לתלמידי ישיבת הַהֶסְדֵּר בלימודם. הוא אמנם קטן מהם בשנים רבות, אך מה בכך? נפשו – כנפשם – חפצה בלימוד התורה.

אם זה היה תלוי בו הוא היה מעדיף לְשֵׁבֶת בְּיִשִּׁיבָה מהבוקר, בַּמְקוֹם לשבת בבית הספר בכיתה ד', וללמוד עם הבחורים בְּיִשִּׁיבָה תורה לשמה.

'איזה מזל שסוף־סוף אבא ואמא הבינו את הרצון הגדול שלי והסכימו שאלמד בְּיִשִּׁיבָה לפחות אחרי שעות בית הספר, עד הערב', חשב אלחנן בְּדֶרֶךְ. 'בבית הספר יש הרבה שיעורים – שיעור עברית, שיעור ספורט, ורק לְאַהֲבָתִי לְתוֹרָה אין שיעור. אז לא חבל על כל השיעורים ההם שתופסים לי את כל הזמן?!' חייך אלחנן לעצמו. 'לימוד תורה זה מה שטוב לי, זה מה שאני רוצה לעשות כל היום, את השיעורים בבית הספר אני לומד בלי חשק ובלי אהבה'. בזמן האחרון הוא ביקש מהוריו עשרות פעמים להפסיק ללמוד בבית הספר ולעבור ללמוד בישיבת הַהֶסְדֵּר. הם לא הרשו לו, ואף הלכו להתיעץ עם כמה אנשי חינוך בעניין הזה.

אלחנן נזכר בנסיעה שנסע עם אָמו לירושלים, לפסיכולוג דתי נחשב, שְׂהָהוּרִים חשבו שיתאים לאישיותו ושהוא ישמע בקולו.

כשנכנס אלחנן לחדרו של הפסיכולוג הוא התבקש לצייר עץ, בית וילד, והפסיכולוג שאל כל מיני שאלות. אחר־כך הוא יצא חזרה לחדר ההמתנה ואמא נכנסה אל הפסיכולוג הנודע. הם דיברו בחדר שעה ארוכה, ואלחנן ניצל את הזמן לקריאה בספר שהביא מהבית.

למחרת הביקור, וגם בכל השבוע שאחריו, הזמינה אמא את אלחנן לעזור לה בַּמַּטְבַּח, להכין ארוחת ערב או לבשל לְשֶׁבֶת. אלחנן לא ידע שהפסיכולוג אמר לאמא שלא טוב לילד בגילו להיות בעולמות רוחניים גבוהים כל כך, שהיא חייבת "להוריד אותו לַקִּרְקַע", לשכנע אותו להמשיך ללמוד בבית הספר עם כל בני גילו, ולשחק אֶתֶם משחקים שמתאימים לילדים. הוא גם לא ידע שהפסיכולוג הציע לָאֵמו שהוא יעזור לה בַּמַּטְבַּח וכך יתעסק קצת עם דברים מעשיים.

"בוא נכין ביחד מרק ירקות", הזמינה אותו אמא.

אלחנן פתח בשמחה את המקרר והוציא גזרים, קישואים, בטטות ותפוחי אדמה.

"יפה מאוד אלחנן", אמרה אמא, "עכשיו אלמד אותך לַקְלוֹף ירקות".

אלחנן שמח מאוד על ההזדמנות לעזור לאמא גם בזה. 'בטח זה קל מאוד לקלוף, אמא עושה את זה מאוד מהר, פשוט אעשה כמוה', חשב אלחנן.

הוא החזיק את הקולפן ביד אחת, את תפוח־האדמה ביד השנייה, והתחיל לקלוף. כל קליפה התעופפה למקום אחר – על השיש, על הרצפה ועל הבגדים. הקולפן נפל מידו פעמים רבות, אך הוא לא התייאש וניסה שוב ושוב. גם

כשנפלו תפוחי האדמה הקלופים על הרצפה – לא אמר
נואש, הרימם ושטף אותם בברז המים.

אמא, שראתה את מאמציו שלא ממש עולים יפה, הודתה לו
על עזרתו ושחררה אותו לענייניו.

כעבור שבוע של ניסיונות עזרה בַּמטבח, הבינו אבא ואמא
שאינם מצליחים ליישם את הצעתו של הפסיכולוג. הם
קראו לאלחנן ופָּרְשׁוּ לפניו את סדר יומו החדש שיש בו סוג
של פְּשָׁרָה ומיזוג:

בְּבוקר – לימודים בבית הספר בכיתתו הרגילה, ובשעות
אחרי הצהריים והערב המוקדמות – לימודים בישיבת
ההֶסְדֵּר בחיספין.

אלחנן פרץ בריקוד שמחה וצהלה בכל רחבי הבית, מניף
ידיים לְתַקְרָה ושר ברננה, מסתובב וקופץ ומדלג, והוריו
מביטים בו באהבה, מְשִׁתָּאִים
לְהִתְרַגְּשׁוֹתוֹ הַעוֹלָה עַל
גְּדוּתֵיהָ.

כעת, בדרך לישיבה,
חושב אלחנן לעצמו:
'מעניין מה שִׁכְנַעַ לְבַסּוֹף
את אבא ואמא להרשות
לי ללמוד בְּיִשִּׁיבָה. אשאל
אותם הערב, כשאחזור.'

אלחנן נכנס לבית המְדַרְשׁ הגדול של הישיבה ומתיישב
בצד, פותח את הגמרא ומקשיב לשיעורו של הרב שוגרמן,

תּוֹרָתוֹ אוֹמְנוֹתוֹ

ראש הישיבה. הוא שקוע כל-כולו בלימוד, מתאמץ להבין את הסוגיה ומתעלם מן הזמן שעובר.

כאשר מסתיים השיעור וכל הבחורים הולכים לענייניהם, יורד אלחנן למקלט הישיבה, יושב שם בחושך ולומד משניות.

הוא לומד את המשנה ואז משננה בעל פה. על פתקים מקופלים שהוא שומר בכיסיו הוא מסמן קו קטן ליד כל משנה שלמד ושינן – ורק כאשר מסומנים מאה ואחד קווים ליד המשנה עובר אלחנן למשנה הבאה. זהו הלימוד שהוא הכי אוהב, כמו שכתוב: "אינו דומה מי ששונה פרקו מאה פעמים למי ששונה פרקו מאה פעמים ואחת".

בינתיים בבית כבר חזרו כולם, כל אחד מעיסוקי יומו. אבא חזר מנסיעתו הרחוקה, אמא מן ההשתלמות בתנ"ך, והאחים כבר סיימו את ארוחת הערב. הקטנים שוכבים במיטתם. אמא מסיימת לספר להם סיפור לפני השינה ולהגיד אתם "שמע ישראל", נושקת להם נשיקת לילה טוב, ושקט משתרר בבית. רק אלחנן איננו.

אבא ואמא מתחילים לדאוג.

"היכן אלחנן?" שואל אבא, "הרי סיכמנו שעליו לחזור לארוחת הערב המשפחתית!"

אבא ואמא מסתכלים זה בזו ומתחילים קצת לכעוס בליבם על ילדם שמאחר ואיננו עומד במה שסוכם.

בשעת ערב מאוחרת מופיע אלחנן בדלת, כולו מתרונן.

אמא מקדמת את פניו בגערה שיש בה קצת מכל דבר: קצת דאגה, קצת כעס וקצת תדהמה: "אלחנן, איפה היית עד עכשיו?! אתה יודע מה השעה?!"

"לא", עונה אלחנן, "למדתי בִּמְקַלֵּט של הישיבה ואין שם שעון. את יודעת מה למדתי, אמא? רוצה לדעת מה למדתי היום?"

כשאמא רואה את הבעת פניו הקורנת של אלחנן היא כבר לא יכולה לכעוס עליו. האושר והאור שעל פניו משכיחים ממנה בבת אחת את כל הנאום שהכינה לקראת הרגע הזה. "ולא היית רעב?" היא שואלת.

"לא", עונה אלחנן בפשטות, מספר לאמא מה למד שם בִּמְקַלֵּט, לובש פיג'מה, מצחצח שיניים וממהר להיכנס למיטָתו.